

Het valrörelse i Sydafrika

Mandela presenterade försiktigt ANC-manifest • Vita applåderade nynazist

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

JOHANNESBURG. I Johannesburg samlades utländska diplomater och delegationer för att höra Nelson Mandela presentera ANC:s valprogram. I Pretoria, sex mil därifrån, samlades samtidigt tiotusentals vrede boer som börjar tröttna på allt prat. De fnös åt sina moderata ledare och jublade åt nynazisten Eugene Terre-Blanche.

Och som om inte kontrasten mellan dessa båda rörelsers möten var nog i ett Sydafrika som har ett par mycket heta och avgörande dygn framför sig, höll samtidigt nationalistpartiets FW de Klerk kontroversiella valmöten i svarta förstäder medan Inkathapartiets ledare Mangosuthu Buthelezi i "hemlandet" KwaZulu inför tusentals delegater argumenterade för att inte delta i valet i april.

Den första fria valrörelsen i Sydafrika någonsin har startat i ett glödhet politiskt klimat. Ty samtidigt krymper tiden för att få med den så kallade Frihetsalliansen, där Inkatha och den vita militanta högern är tongivande, i den demokratiska processen. På måndag möts parterna igen. Då avgörs om Sydafrika ska kunna få ett fredligt val.

Lugnt ANC-möte

I det stora sport- och konferenscenter alldeles utanför Johannesburg där ANC:s valprogram skulle presenteras rådde för ovanlighetens skull minutiös organisation och värdig frid, en stråkkvartett framträdde i väntan på att Nelson Mandela skulle anlända med tåg och orkester från staden, det senare ett ganska lamt försök att efterlikna amerikanska "whistlestop-turnéer".

Mottot på det valprogram han presenterade var "Ett bättre liv åt alla" och dess underrubrik löd: Arbeta tillsammans för jobb, fred och frihet.

Valprogrammet var helt fritt från slagord och löftesfylld retorik om snabb omfördelning av välståndet. Visserligen skulle den offentliga sektorn med nödvändighet växa, men utan att den totala skattebördan skulle öka. Bara omfördelas något. Resten av kostnaderna ska en regering fri från korruption men med en ökande investeringsvilja och en ny näringslivspolitik kunna svara för.

Pragmatiskt

Det är ett valprogram som bekräftar vad affärsvärlden i Sydafrika länge känt sig ganska säker på: en ANC-regering kommer inte att kasta sig ut i en virvel av ekonomiska reformer, den kommer att agera mycket pragmatiskt men ändå satsa på områden som berör de flesta - bostäder, jobb, rättvisa, utbildning och så vidare. - Folket har förhoppningar,

sade Nelson Mandela. Det är naturligt. Men vi måste varna dem för att det kan ta tid att uppfylla dessa. Det kan ta många år.

- Visionen om ett Sydafrika vars folk lever i fred och med lika möjligheter stärkte mig under 27 år i fängelse. Det var ett ideal jag var beredd att offra mitt liv för. Nu kan det bli verkligt.

Offervilja

I Pretoria fanns samtidigt en vredgad offervilja. Män, kvinnor och barn i khakiuniformer, med knivar och revolverar i bältena.

Här fanns många som var beredda att offra livet för att inte bli styrda av de förhatliga "svarta kommunisterna". En nästan religiöst fanatisk övertygelse om att ha rätt, att vara utsatt. Om att den enda möjligheten att bevara sin kultur är genom strid.

En som handgripligt fick känna på intoleransen var den amerikanska tidningen Philadelphia Inquirers nye korrespondent, en svart man. Medan folk ilsket skrek "Kaffir" åt honom hivades han med våld ut från området av uniformerade män.

"Die Volk" hade kommit från när och fjärran, kanske 20 000, kanske fler ändå, för att utropa sitt eget folkstyre.

Det var en styrkedemonstration. Och det var ett otvetydigt tecken på att allt fler militanta boer börjar tappa förtroendet för de moderata ledare i Afrikandernas folkfront som talar för en kompromiss och deltagande i aprilvalet.

När general Constand Viljoen talade om strategi och olika förhandlingsalternativ bröt mötesordningen samman totalt. Folk skrek i protest och rusade mot podiet för att komma åt mikrofonen.

Jubel åt nynazist

När nynazisten och Afrikandernas motståndsrörelses ledare Eugene Terre-Blanche i förvirringen tog hand om mötet jublade massan. Det var de krigiska orden de ville höra. Det var nu de ville ha en egen "volkstaat", inte i framtiden.

- Jag tror inte regeringen och ANC riktigt har förstått stämningen bland boerna, sade general Viljoen efteråt. Och nu kan det vara för sent.

Mötet enades slutligen om att välja ett "volksraad", en församling som ska ta vara på afrikandernas intressen tills de en dag får rösta i en egen vit stat.

Men kommer de att delta i valet i april?

- Ja, sade konservativa partiets ordförande Ferdi Hartzenberg, om det blir ett val med två röstsedlar så att vi också kan välja vårt "volksraad". Och om en rad andra punkter blir tillgodosedda.

De vill att interimsförfattningen ska ändras till att säga att den garanterar rätten till självstyre för alla folk i Sydafrika. Även om de inte har ett eget territorium. □

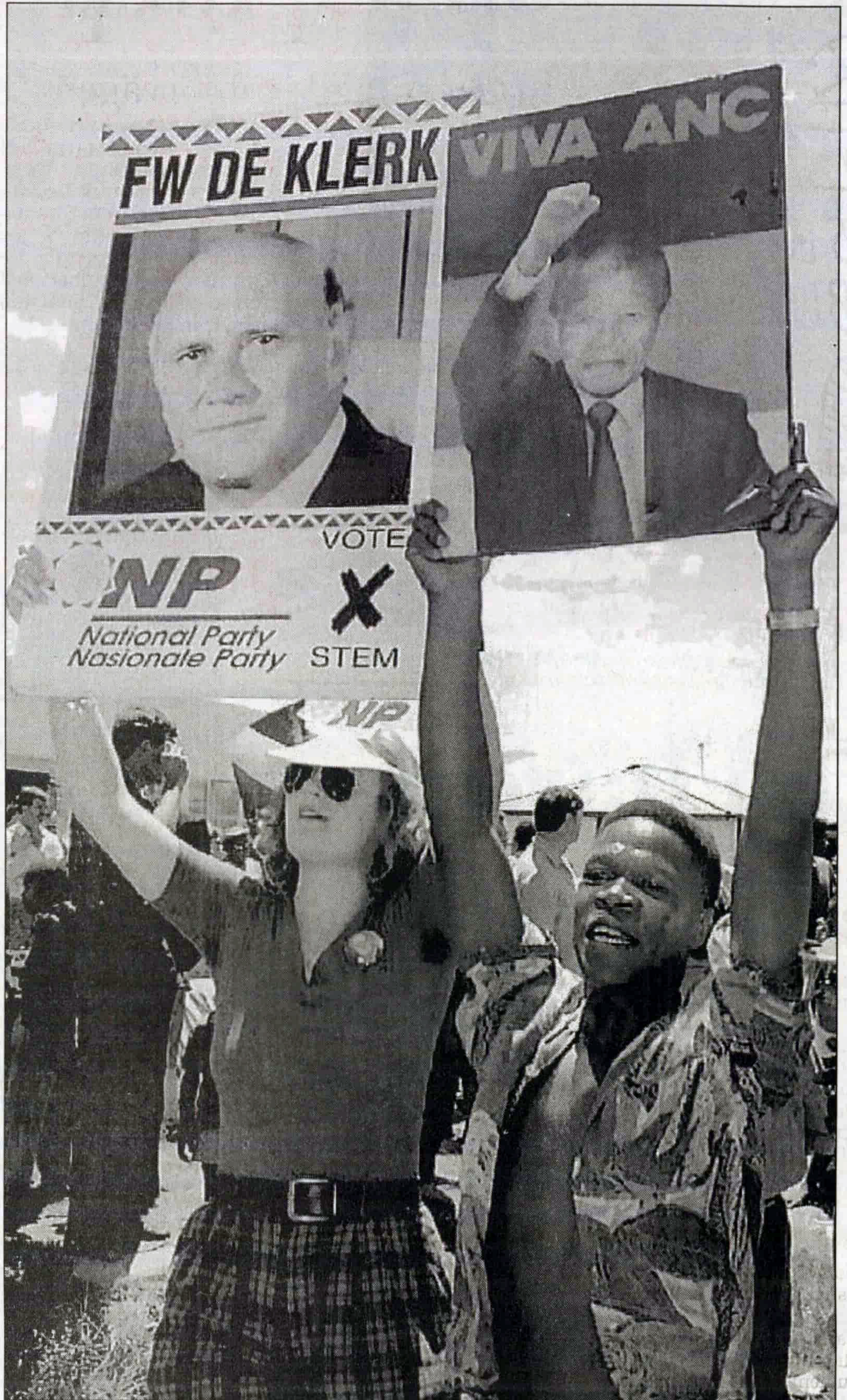

Foto: EPA

Valkampanjen inleds. En anhängare till president F W de Klerks nationalistparti och en ANC-sympatisör prisar respektive ledare i kåkstaden Mzinoni i sydafrikanska Transvaal.

Jobben främst i ANC:s program

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

JOHANNESBURG. "Oavsett vilken majoritet vi får i parlamentet så kommer ANC att sträva efter att nå så bred enighet som möjligt."

Det löftet ger ANC i sitt valprogram, där man också lovar pressfrihet och ett öppet samhälle. Men det är inget den

stora fattiga majoriteten kan äta. Därför säger man vidare att det är de arbetslösa miljonerna som står högst på dagordningen:

- Två och en halv miljon arbeten ska skapas på tio år genom samhällsprojekt, husbyggnad, vägbyggnad, vattenförsörjning osv.
- Småföretagare ska uppmuntras, tränas, ges lån.
- Momsen ska bort från basvaror.

• Landsbygdens fattigdom ska utplånas, statlig mark fördelas.

• Inom fem år vill man bygga en miljon nya hus och elektrifiera 2,5 miljoner bostäder.

• Ett enda utbildningssystem med tio års fri skolgång för alla.

Det är en del av punkterna i det program ANC vill bli valt på. □